

Strategia wdrażania projektu innowacyjnego

Temat innowacyjny:

Zwiększenie oferty istniejących, wykreowanie nowych instytucji działających na rzecz integracji społecznej grup marginalizowanych, wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym

Nazwa projektodawcy:

Powiat Goleniowski

Tytuł projektu

Wypracowanie programu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży w Powiecie Goleniowskim

Okres realizacji:

01.01.2011r. – 31.12.2013r.

Numer umowy

UDA-POKL.07.02.01-32-096/10-00

Sierpień 2011

SPIS TREŚCI

1.	Uzasadnienie	3
2.	Cel wprowadzenia innowacji	6
3.	Opis innowacji, w tym produktu innowacyjnego	7
4.	Plan działań w procesie testowania finalnego	10
5.	Sposób sprawdzenia, czy innowacja działa	12
6.	Strategia upowszechniania	14
7.	Strategia włączenia do głównego nurtu polityki	15
8.	Kamienie milowe II etapu projektu	16
9.	Analiza ryzyka	17
	Załącznik nr I. Projekt Uchwał wprowadzających „Powiatowy Program Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu Dzieci i Młodzieży na lata 2011-2015	
	Załącznik nr II. Projekt Powiatowego Programu Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu Dzieci i Młodzieży na lata 2011-2015	
	Załącznik nr III. Podręcznik zawierający nowatorskie scenariusze pracy z młodzieżą	
	Załącznik nr IV. Wyciąg z Raportu z Badań	

1. Uzasadnienie

Analiza danych statystycznych dotyczących przestępczości wśród dzieci i młodzieży, przeprowadzona na etapie wnioskowania, wykazała stałą tendencję do obniżania się dolnej granicy wieku osób popadających w konflikt z prawem. W analizowanym okresie wzrosła również liczba przestępstw gwałtownych o dużym natężeniu agresji i wyjątkowej brutalności. Wśród dzieci i młodzieży stwierdzono, że coraz większym problemem staje się również alkoholizm, narkomania i inne uzależnienia.

Przyczyną takiego stanu są między innymi współczesne problemy stojące przed dziećmi i młodzieżą, które są o wiele bardziej skomplikowane niż dawniej. Postęp cywilizacyjny i rozwojowy niesie za sobą szereg negatywnych następstw. Wartości i cechy takie jak przyjaźń, szacunek, życzliwość, bezinteresowność są nie tylko niemodne, ale wręcz wyśmiewane. Młodzi ludzie w swych ocenach i zachowaniach bywają okrutniejsi od dorosłych. Bezwzględność i brak skrupułów są wśród nich „trendy” a osoby tak zachowujące się mogą liczyć na poklask i poważanie w grupie. Moda ta nakłada się na ogólną bierność społeczeństwa oraz instytucji wspierających proces wychowania. Bardzo często spotykana jest postawa „ja się nie wtrącam, to nie moja sprawa” bądź brak reakcji z obawy przed agresją młodych ludzi, którzy w miarę swobodnie piją alkohol i palą papierosy w miejscach publicznych.

Kolejny przykład bezsilności dorosłych to sądownictwo w sprawach nieletnich. Obecnie istniejące i stosowane środki wychowawcze pochodzą z Ustawy o Postępowaniu w Sprawach Nieletnich. Możliwości jakie daje ten akt prawny niestety nie są w stanie sprostać obecnym przejawom demoralizacji i zachowaniom nieletnich. Częste wizyty w sądzie bez wyraźnych konsekwencji jeszcze bardziej demoralizują. Po dwóch, trzech sprawach nieletni wręcz kpią sobie z wymiaru sprawiedliwości i utwierdzają się w przekonaniu o bezkarności. Najczęściej stosowane środki wychowawcze to nadzór kuratora oraz prace społeczne. Na ewentualne umieszczenie w placówce resocjalizacyjnej nieletni oczekuje około roku czasu z uwagi na brak miejsc, w związku z czym środek ten w praktyce bardzo rzadko jest realizowany.

Młodzi ludzie żyjąc w świecie pełnym agresji, seksu, pogoni za pieniądzem nie zawsze potrafią sobie poradzić z wyzwaniem, jakie ten świat przed nimi stawia. Ich postawy i światopogląd są wypadkową form, sposobów wychowania, oddziaływania, środowiska w którym funkcjonują. Rodzice zapracowani, pozbawieni wolnego czasu, każdą wolną chwilę wykorzystując na odpoczynek, nie potrafią z czasem rozmawiać z własnymi dziećmi, nic o nich nie wiedzą i żyją w dwóch różnych światach. Często wyrzuty sumienia gaszą dając dziecku pieniądze, co tylko pogarsza sytuację.

Badania przeprowadzone na terenie Powiatu Goleniowskiego, przez Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu (wyciąg z raportu z badań w załączeniu) potwierdziły stan i wnioski zamieszczone we wniosku o dofinansowanie projektu innowacyjnego. Zdaniem autorów raportu prawidłowe zrozumienie zjawiska oraz przyczyn obecnego stanu wymaga poświęcenia znacznie większej uwagi okolicznościom powiązanym z czynami, które młodzi sprawcy mają na sumieniu. Osoby trafiające do sądu z uwagi na popełniony czyn, w obecnym stanie prawnym i organizacyjnym, najłatwiej dostają się w orbitę zainteresowania społecznego. Zdaniem autorów raportu znacznie większą uwagę należałoby poświęcić grupie zdemoralizowanych, gdyż to ona tworzy określony klimat przyzwolenia i luzu przenikający młodzieżowe środowiska, gdzie stopniowo rozbudowuje się grupa osób, popełniających już przemyślane czyny karalne. W grupie tej o sposobność nietrudno, jako, że hamulce moralne zostały już wcześniej osłabione ze względu na środowisko w jakim przebywali. Podkreślają oni również, że cichym współsprawcą czynów dzieci jest nadmiar wolnego czasu i brak zainteresowania społeczeństwa kontekstem popełnianych czynów oraz dalszym losem osób dopuszczających się czynów zabronionych.

Moment podjęcia bardziej zdecydowanej interwencji, przez siły społeczne, w postaci sądu – następuje najczęściej w momencie, gdy nieletni ma 15 lat. Taki stan rzeczy świadczy o tym, że procesy naprawcze podejmowane są zdecydowanie za późno. Jest oczywiste, że zanim sprawa trafi do sądu upływa czas, w którym demoralizacja się rozwija. Trudno uwierzyć, by proces demoralizacji, skutkujący gwałtownym wzrostem spraw sądowych piętnastolatków nie był wcześniej dostrzeżony w środowisku lokalnym.

Stwierdzone progi demoralizacji wyraźnie łączą się też z organizacyjnym kształtem sieci oświatowej: zarówno trzynastolatek jak i piętnastolatek zmieniają szkoły, co w oczywisty sposób sprzyja nasileniu zarówno zachowań ryzykownych jak i podaży sposobności do zetknięcia się z demoralizacją. Dzieci o symptomach zdemoralizowania, popełniające czyny karalne – w niemałym odsetku wychowywały się w rodzinach dotkniętych wdowieństwem, silną reprezentację miały konkubiny, samotne rodzicielstwa i rodziny rozwiedzione. Tylko w jednej z badanych grup dominowały pełne rodziny formalne – w których jednak częściej, niż w innych typach rodzin dochodziło do czynów nacechowanych agresją. Zatem – jak się wydaje – rodziny te trwają, ale ceną owego trwania jest niski próg odporności na stres czego efektem są gwałtowne scysje, doprowadzające do czynów karalnych. Tak więc, znaczna liczba dzieci nie ma w rodzinie należytego wzoru rodzica nie tylko dlatego, że w każdej z grup znaczący jest odsetek rodzin niepełnych, ale i ze względu na tzw. „rodzicielstwo z doskoku”.

Według autorów raportu nie tylko struktura, nie sprzyja dzieciom, ale i nasycenie rodzin czynnikami destrukcyjnymi. Problemy przytłaczające rodziny, w grupach wszystkich przebadanych podsądnych, to zintegrowane: bezrobocie, choroba i bezradność wychowawcza. Analizowane wraz z tą kategorią nasilone nieposłuszeństwo nieletnich dominuje jednak tylko w jednej z badanych grup. W pozostałych przeważające czynniki wykluczenia pojawiają się po stronie dorosłego a nie dziecka. Z kolei w innej grupie, gromadzącej dzieci z uwagi na demoralizację, szczególnie mocno pojawia się alkohol.

W problemach, pogrążających rodziny, nie można pominąć bezrobocia. Kładzie się ono cieniem na funkcjonowaniu rodzin wszystkich badanych podsądnych. W sensie ścisłym bez pracy pozostawało 31% rodziców badanych nieletnich. Zasięg samego zjawiska trzeba jednak widzieć szerzej, gdyż stoją za nim nie tylko bieda i zdeprecjonowana rola ojca w rodzinie, ale i – mówiąc słowami Znanieckiego – produkcja „beznadziejnego proletariatu”. Długotrwałe bezrobocie – a takie występuje w większości gmin powiatu goleniowskiego – przekształca kategorię „pracujących, chwilowo bez pracy” w kategorię zasadniczo pogodzonych ze swym losem „bezrobotnych”, nie szukających już zatrudnienia, przekonujących siebie, że pracy i tak nie znajdą lub, że nie jest ona dla nich odpowiednia, specjalizujących się natomiast w staraniach o różnego typu zasiłki i zapomogi.

Przeciwwagą dla sytuacji rodzinnej dzieci i młodzieży zagrożonej wykluczeniem, niejednokrotnie nacechowanej biedą, agresją i ubóstwem materialno-duchowym mogłaby być szkoła. Dlatego niezmiernie ważną kwestią zdaje się być takie skonstruowanie procesu edukacyjnego by uczniów z problemami w nauce, niechętnych do udziału w tymże procesie przyciągnąć oraz zapewnić im poczucie komfortu i bezpieczeństwa w szkole tak, by chcieli podjąć wspólny wysiłek odnajdowania konstruktywnych sposobów rozwiązywania konfliktów i radzenia sobie z problemami i stresem.

Tymczasem zebrany materiał badawczy wskazuje na szkołę jako na miejsce niewykorzystanych szans i na miejsce inicjacji zachowań ryzykownych. Przedmiotem badań były takie zachowania ryzykowne, jak: agresja (fizyczna i werbalna), kontakt ze środkami odurzającymi (papierosy, alkohol, narkotyki, dopalacze), zachowania seksualne, kradzieże, niszczenie mienia – wandalizm, zachowania określone jako inne (jazda „na gapę”

i utrudnianie nauczycielowi prowadzenie lekcji, obserwowanie dręczenia słabszych i pijaństwa).

Zważywszy na to, że zachowania ryzykowne najczęściej ze sobą współwystępują i jedno zachowanie pociąga inne, to inicjacja jednego zachowania (np. sięganie po papierosy) zwiększa prawdopodobieństwo podejmowania kolejnego. W związku z tym działania profilaktyczne nie powinny koncentrować się tylko na jednym zjawisku a obejmować szerszy kontekst. Ponadto podejmowanie tych inicjatyw wcześniej daje szansę, iż zachowania ryzykowne w ogóle się nie rozwiną, a w sytuacji, kiedy mamy z nimi już do czynienia może nie doprowadzić do dalszego ich rozwoju.

Wczesna interwencja powinna dotyczyć: zachowań agresywnych i konstruktywnych sposobów radzenia sobie z nimi, profilaktyki antynikotynowej, antyalkoholowej i antynarkotykowej, uwrażliwienia młodych ludzi na poszanowanie cudzej własności (w domu, szkole i innych miejscach). Przy czym działania, które byłyby skierowane do różnych grup ryzyka i tym samym zróżnicowane: niskiego (osób przed inicjacją, a więc połączone z promocją zdrowego stylu życia), podwyższonego (osób po inicjacji, które podejmują zachowania ryzykowne i w stosunku do których istnieje jeszcze szansa na wycofanie się z nich) i wysokiego (a więc tej grupy, u których ryzykowne zachowania mają charakter utrwalony i powodują szkody w psychicznym i fizycznym funkcjonowaniu, zarówno ich, jak też ich najbliższego otoczenia).

Ważne jest włączanie w prowadzone działania profilaktyczne rodzin młodych ludzi, a więc osób, które mają największy wpływ na ich funkcjonowanie. Ponadto zaangażowanie rodziców sprawia, że szybciej można podjąć interwencję zwłaszcza wtedy, gdy dziecko jest narażone na negatywne oddziaływanie środowiska. W działaniach profilaktycznych winny być stosowane różnego rodzaju strategie (informacyjne, edukacyjne, alternatyw, interwencyjne, zmian środowiskowych i przepisów prawnych), co z jednej strony daje szansę na osiągnięcie pozytywnych efektów, a z drugiej włączenie w prowadzone inicjatywy funkcjonujących w środowisku lokalnym instytucji rządowych, samorządowych i pozarządowych odpowiedzialnych za wychowanie, opiekę i stan bezpieczeństwa, jak również obywateli. Tym samym młodzi ludzie, dzięki realizacji projektu zyskują wsparcie ze strony wychowującego społeczeństwa.

Z analizy czynów i wieku podsądnych oraz czasu, w którym trafiają w orbitę zainteresowania sądu wyłania się obraz środowiska wychowawczego, które wprowadzie istnieje, ale funkcjonuje w wielu obszarach przypadkowo i bez rozeznania specyfiki problemów, które z młodymi podsądnymi się wiążą. Celowe jest więc zintegrowanie działań oraz utworzenie wspólnej inicjatywy wszystkich organizacji i instytucji działających na terenie Powiatu Goleniowskiego w celu wspólnego prowadzenia działań w obszarze informacyjnym, edukacyjnym i interwencji. Jedynie zintegrowane działanie – obejmujące swym zasięgiem wszystkie obszary powstawania frustracji i wspierających procesy demoralizacji – może przyczynić się do ograniczenia tego zjawiska. Instytucje rządowe, samorządowe i organizacje pozarządowe dysponują potencjałem i narzędziami umożliwiającymi przeciwstawienie się procesowi nasilania się demoralizacji wśród młodzieży poprzez ograniczenie bodźców negatywnych. Problemem jest jednak to, że działają one w oderwaniu od siebie i reagują dopiero wtedy gdy zostaną spełnione określone przesłanki. Wypracowanie właściwego modelu rozpoznania, reakcji i interwencji umożliwiającego ograniczenie procesu wykluczenia osób zagrożonych demoralizacją, pozwoli go upowszechnić na terenie pozostałych powiatów Województwa Zachodniopomorskiego i kraju.

2. Cel wprowadzenia innowacji

Cel ogólny wprowadzenia innowacji jest tożsamy z celem zapisanym we wniosku: wypracowanie kompleksowego programu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży objętych postępowaniem Sądu Rejonowego w Goleniowie. W ramach tego programu stworzone zostaną warunki zintegrowanego oddziaływania instytucji rządowych, samorządowych i pozarządowych w celu wyeliminowania czynników wywołujących proces demoralizacji dzieci i młodzieży zamieszkującej Powiat Goleniowski. Opracowanie właściwych mechanizmów współdziałania instytucji rządowych, samorządowych i pozarządowych oraz wyposażenie osób pracujących z młodzieżą w odpowiednie narzędzia i metody pracy pozwolą powstrzymać proces wykluczenia społecznego dzieci i młodzieży zagrożonej demoralizacją.

Wśród celów szczegółowych wyróżnić należy:

- 1) stworzenie kompleksowego programu pracy z młodzieżą dostosowanego do lokalnych warunków;
- 2) skonstruowanie odpowiednich narzędzi ukierunkowanych na zwiększenie skuteczności podejmowanych działań przeciwdziałających procesowi demoralizacji;
- 3) wypracowanie spójnego modelu współpracy instytucji rządowych, samorządowych i organizacji pozarządowych w zakresie pracy z młodzieżą zagrożoną wykluczeniem;
- 4) wyposażenie pracowników tych instytucji i organizacji w nowoczesne narzędzia i metody pracy z młodzieżą zagrożoną wykluczeniem społecznym.

Pomiar osiągnięcia celu odbywać się będzie przy pomocy następujących wskaźników i sposobów weryfikacji:

Cel szczegółowy nr	Wskaźnik	Wartość docelowa	Pochodzenie danych	Opis sposobu pomiaru wskaźnika
1	Liczba instytucji aktywnie działających w ramach programu	1	Wykaz instytucji rządowych, samorządowych i pozarządowych	Liczba instytucji aktywnie działających w programie/liczba instytucji niosących pomoc osobom zagrożonym wykluczeniem mających swą siedzibę na terenie Powiatu Goleniowskiego ogółem
	Liczba dzieci i młodzieży objętych działaniem programu	>0,5	Wykaz podsądnych	Liczba nieletnich objętych programem/liczba podsądnych ogółem
2	Liczba podręczników zawierających scenariusze zajęć z młodzieżą zagrożoną demoralizacją	1	Wykaz publikacji powstałych w ramach projektu	Liczba podręczników zawierających scenariusze zajęć z młodzieżą zagrożoną demoralizacją na liście publikacji powstałych w ramach projektu
	Liczba procedur funkcjonowania zespołów interwencyjnych	1	Wykaz publikacji powstałych w ramach projektu	Liczba zestawów procedur zawierających procedury funkcjonowania zespołów interwencyjnych
	Liczba ocen pozytywnych	>0,5	Zestawienie wyników badań ankietowych	Liczba użytkowników i uczestników pozytywnie oceniających udostępnione im narzędzia/liczba użytkowników i uczestników ogółem
3	Liczba programów przeciwdziałania wykluczeniu	1	Wykaz uchwał JST na terenie Powiatu Goleniowskiego	Liczba programów przeciwdziałania wykluczeniu dzieci i młodzieży w wykazach uchwał JST na terenie Powiatu Goleniowskiego
4	Liczba osób przeszkolonych w zakresie stosowanie nowoczesnych narzędzi i metod pracy z młodzieżą zagrożoną wykluczeniem społecznym	30	Wykaz osób, które uzyskały zaświadczenia o uzyskaniu niezbędnych kwalifikacji	Faktyczna lista osób posiadających zaświadczenia

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

POWIAT
GOLENIOWSKI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

3. Opis innowacji, w tym produktu innowacyjnego

Innowacyjność niniejszego projektu przejawia się w dwóch wymiarach: uczestników ostatecznych oraz użytkowników. Innowacyjność na poziomie uczestnika, to stworzenie jednolitych programów oddziaływania przy użyciu specjalistycznych metod i narzędzi pracy, związanych w przeciwdziałaniem wykluczeniu społecznemu. Drugi wymiar to użytkownicy, czyli osoby pracujące z uczestnikami, którzy w pracy z dziećmi i młodzieżą będą działać w obrębie jednego systemu oraz wykorzystywać opracowane narzędzia i metody. W przyszłości po weryfikacji testowej innowacja może zostać zaadoptowana w pozostałych powiatach województwa zachodniopomorskiego i Polski borykających się z podobnymi problemami. Adaptacja z uwagi na charakter innowacji nie będzie wymagała zbyt wielkich nakładów ograniczających się do wyasygnowania środków na zatrudnienie i wyszkolenie koordynatorów oraz przeszkolenie pedagogów szkolnych, kuratorów, pracowników socjalnych (w sumie ok. 50.000 zł na wynagrodzenie roczne i ok. 100.000 zł na szkolenia).

Innowacyjność na poziomie użytkowników przejawia się w powołaniu, w oparciu o **Koalicję na rzecz Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu, Powiatowego Zespołu ds. Przeciwdziałania Wykluczeniu Dzieci i Młodzieży Objętej Postępowaniem Sądu Rejonowego w Goleniowie, koordynatora powiatowego i koordynatorów lokalnych (gminnych) programu przeciwdziałania wykluczeniu dzieci i młodzieży** oraz w każdej gminie Powiatu Goleniowskiego tzw. **zespołów interwencyjnych**, zadaniem których będzie między innymi: analiza konkretnego przypadku dysfunkcji w funkcjonowaniu dziecka; diagnoza środowiskowa, opracowywanie programów pracy z dziećmi i ich rodzinami; podejmowanie działań skierowanych na realizację programów. Dodatkowo przeszkoleni zostaną pedagodzy szkolni zatrudnieni w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych z nowoczesnych, innowacyjnych metod pracy na podstawie podręcznika „Nie daj się wykluczyć” oraz podstaw pedagogiki resocjalizacyjnej, metodyki zajęć artystycznych, pracy z rodziną dysfunkcyjną, indywidualnym przypadkiem, grupą wychowawczą, organizowania środowiska lokalnego oraz neutralizacji agresji i rozładowywania negatywnych emocji i technik negocjacji i mediacji. Zapewni to usługi na profesjonalnym poziomie i we współpracy z koordynatorami (powiatowym i lokalnymi) skoreluje działania różnych instytucji, dopasowując je do indywidualnych potrzeb każdego dziecka. Użytkownicy pracować będą zarówno z osobami przejawiającymi symptomy wykluczenia społecznego jak i demoralizacji, a także prowadzić będą działania profilaktyczne na terenie gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych powiatu.

Innowacyjność na poziomie uczestników przejawia się w kompleksowej diagnozie konkretnego przypadku poprzez odpowiednio dobraną grupę użytkowników (tzw. zespół interwencyjny), w skład którego wchodzić będą przedstawiciele instytucji samorządowych, które w ramach swoich uprawnień będą podejmować interwencję wobec osoby przejawiającej symptomy demoralizacji lub popełniającej czyn karalny oraz jego otoczenia ze szczególnym uwzględnieniem rodziny. Uczestnik poddawany będzie także oddziaływaniom socjoterapeutycznym, według innowacyjnych metod przedstawionych przez instytucję badawczą. Innowacyjnym także, będzie współpraca z instytucjami pozarządowymi (NGO), którym zlecane będzie przygotowanie zindywidualizowanych zajęć dla młodzieży, dostosowanych do potrzeb zidentyfikowanych przez zespół interwencyjny.

Innowacja polega na wdrożeniu dotychczas niestosowanego w Powiecie Goleniowskim modelu współpracy różnych instytucji na rzecz przeciwdziałaniu demoralizacji i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży. Model ten, opracowany został przez zespół zarządzający projektem przy współpracy instytucji badawczej (Uniwersytet Poznański) i wykorzystuje w sposób całkowicie innowacyjny potencjał zasobów ludzkich. Oparty jest on zarówno na działaniach profilaktycznych pierwszo-, drugo- i trzeciorzędowych.

Profilaktyka pierwszorzędowa (uprzedzająca, pierwotna) – to rodzaj profilaktyki kierowany do ogółu społeczeństwa (w tym przypadku dzieci i młodzieży), obejmujący

najwcześniejsze działania zapobiegające¹. W szkole kierowane są one do ogółu uczniów, a ich celem jest przede wszystkim: zapobieganie zachowaniom dysfunkcyjnym, stwarzanie możliwości właściwych form spędzania wolnego czasu, a także informowanie o różnego rodzaju zagrożeniach, by jak najdłużej opóźnić kontakt młodzieży z różnego rodzaju używkami, a przede wszystkim kontaktu z alkoholem oraz narkotykami.

Profilaktyka drugorzędowa (wtórna) – to rodzaj profilaktyki ukierunkowany na określoną grupę – na grupę podwyższonego ryzyka – u której występowanie danego zagrożenia jest wysoce prawdopodobne lub już występuje. Ma ona na celu ujawnienie osób najbardziej zagrożonych oraz pomoc w eliminowaniu tego zagrożenia².

Profilaktyka trzeciorzędowa - to rodzaj profilaktyki ukierunkowany na osoby, u których wystąpiły już niekorzystne stany³. Jest ona interwencją po wystąpieniu niekorzystnego zjawiska, której celem jest przeciwdziałanie lub minimalizowanie pogłębiania się danego stanu rzeczy oraz skutków tego stanu. Ma ona również na celu umożliwienie osobie, powrotu do normalnego życia poprzez stosowanie różnego rodzaju form terapii.

Innowacyjny walor proponowanych metod zasadza się na ich umiejętnej syntezie (metody pracy z indywidualnym przypadkiem, grupowej, środowiskowej), połączonej z wykorzystaniem klasycznych dla pedagogiki resocjalizacyjnej kreacji i preparacji (Cz. Czapów & S. Jedlewski) oraz poglądów W.A. Lofquista na temat profilaktyki i obszarów aktywności ludzkiej. Aby działania podejmowane na rzecz młodzieży i dzieci zagrożonej wykluczeniem społecznym i demoralizacją nie koncentrowały się tylko na stworzeniu ogólnopowiatowego partnerstwa, w ramach projektu został opracowany podręcznik ze scenariuszami zajęć, dostosowanymi do możliwości lokalnego środowiska. Przedstawione ćwiczenia zostaną wykorzystane w pracy z dziećmi i młodzieżą zagrożoną wykluczeniem społecznym o różnym potencjale osobowym, rodzinnym i materialnym. Są to działania antywykluczeniowe, prowadzone przez placówki edukacyjne, opiekuńcze, kulturalne, pomocowe, itp. Opracowany przez instytucje badawczą podręcznik składa się z 4 części:

Pierwsza – otwierająca, to propozycja materiałów – do studiowania samodzielnego lub pod okiem doświadczonego wykładowcy – z zakresu zachowań ryzykownych i wykluczenia społecznego. Ich odbiorcami w założeniu mają być osoby prowadzące ćwiczenia z dziećmi i młodzieżą. Druga i trzecia część zawierają scenariusze zajęć z zakresu przeciwdziałania agresji, stosowania używek, łamania prawa, kradzieży i przemocy. Ostatnia część – Młodzieżowy dyskusyjny klub filmowy to propozycja zajęć dla młodych ludzi, w których wykorzystane zostały specjalnie dobrane filmy.

W przypadku każdego ze scenariuszy zamieszczono cel, wielkość grupy, przybliżony czas trwania i materiały potrzebne do jego realizacji. Istotne są, co wyżej zaznaczono, wypowiedzi, refleksje i opinie uczestników – młodych ludzi, co więcej próba odniesienia tego, co dzieje się w trakcie ćwiczeń do ich realnej sytuacji. Innowacyjnością niniejszego podręcznika, jest także jego uniwersalność. Będzie on wykorzystywany we wszystkich trzech przedstawionych powyżej rodzajach profilaktyki.

Działaniem pobocznym, ale bardzo istotnym w realizacji wypracowanego programu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży, będzie funkcjonowanie strony internetowej projektu, która zostanie poszerzona o aktualną ofertę instytucji samorządowych i pozarządowych, skierowaną do młodzieży i mieszkańców Powiatu Goleniowskiego.

W realizowanym projekcie, innowacja skierowana jest, jak już wspomniano, do dwóch grup docelowych: grupy użytkowników produktu (partnerów koalicji) i uczestników (młodzieży zagrożonej demoralizacją i wykluczeniem społecznym). Na etapie testowania służyć będzie wszystkim szkołom gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym powiatu goleniowskiego a także takim instytucjom jak: Policja, Sąd Rejonowy, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna,

¹ Z. B. Gaś: Młodzieżowe Programy wsparcia rówieśniczego. Katowice 1999, wyd. BPS

² M. Grodowska, M. Kowalska: Wychowawczy program profilaktyczny. Kraków 2003, wyd. Rubikon, s. 8. Rzeszowskiego, s. 149 –153

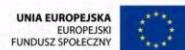
³ J. Kazmierczyk: Profilaktyka w gimnazjum. (W:) F. Kozaczuk (red.). Rzeszów 2003

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

POWIAT
GOLENIOWSKI

Ośrodkom Pomocy Społecznej, Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie, Specjalnemu Ośrodkowi Szkolno-Wychowawczemu, Wielofunkcyjnej Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej, a także lokalnym stowarzyszeniom i organizacjom pozarządowym, które wyrażą chęć uczestnictwa w partnerstwie.

Innowacja zakłada, że użytkownicy produktu otrzymają narzędzie, które będą mogli wykorzystać w zakresie działań zarówno profilaktycznych jak i ograniczających symptomy wykluczenia społecznego i zagrożenia demoralizacją. Stworzony w ramach projektu model postępowania z młodzieżą i dziećmi, przyczyni się do uzupełnienia oferty instytucji, wzbogacając ją o usługi do tej pory nie proponowane i dostosowane do lokalnego środowiska. Ponadto instytucje pozarządowe poprzez uczestnictwo w koalicji, będą mogły modyfikować swoją ofertę i dostosowywać ją do aktualnych potrzeb.

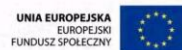
Drugą grupą docelową, są uczestnicy, czyli dzieci i młodzież, do których zostaną skierowane powyższe działania i które w odpowiednim momencie zostaną objęte wsparciem.

Aby innowacyjne działania mogły być w sposób odpowiedni stosowane na terenie Powiatu Goleniowskiego i adaptowane na terenie innych jednostek samorządu terytorialnego, ważne jest, aby uzyskać poparcie wszystkich użytkowników innowacyjnych metod i narzędzi i instytucji mogących uczestniczyć w procesie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Służyć temu ma powołanie Koalicji na Rzecz Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu i w jej ramach funkcjonowania Powiatowego Zespołu ds. Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu Dzieci i Młodzieży. Bardzo ważnym elementem, będzie rekrutacja osób – użytkowników (koordynatorów i członków zespołów interwencyjnych), którzy zaangażują się w realizację niniejszego programu. To od nich będą zależały podejmowane działania i oni będą tworzyć system opieki nad dzieckiem zagrożonym wykluczeniem społecznym. Najważniejszą rolę będą pełnili Powiatowy Koordynator programu przeciwdziałania wykluczeniu dzieci i młodzieży oraz Lokalni (gminni) Koordynatorzy programu przeciwdziałania wykluczeniu dzieci i młodzieży, którzy będą organizować działania w środowiskach lokalnych. Wszyscy użytkownicy zostaną przeszkoleni z metod pracy z młodzieżą zagrożoną wykluczeniem społecznym oraz metod i technik pracy z młodzieżą trudną.

Warunkiem poprawnego działania innowacji, wdrażanej na terenie Powiatu Goleniowskiego, jest uzyskanie poparcia ze strony użytkowników dla tej idei. W tym celu zaproszono do bieżących prac w projekcie przedstawicieli wszystkich instytucji samorządowych oraz lokalne organizacje pozarządowe, którzy w pierwszej fazie projektu uczestniczyli w cyklu tzw. spotkań roboczych, podczas których nawiązywana została współpraca z różnymi organizacjami i instytucjami oraz zapoznawano się z lokalnymi problemami związanymi z wykluczeniem społecznym dzieci i młodzieży we wszystkich gminach powiatu.

Elementy Innowacji TM to:

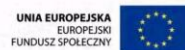
- a) nowatorski system powiązań instytucjonalnych na który składają się: Koalicja na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży; Powiatowego Zespołu ds. Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu Dzieci i Młodzieży; Powiatowy Koordynator programu przeciwdziałania wykluczeniu dzieci i młodzieży; Zespoły interwencyjne; Lokalni (gminni) Koordynatorzy programu przeciwdziałania wykluczeniu dzieci i młodzieży; Lokalni animatorzy pracy z dziećmi i młodzieżą (początkowo pedagogi szkolni, kuratorzy sądowi i pracownicy Powiatowego Centrum pomocy rodzinie oraz Wielofunkcyjnej Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Goleniowie);
- b) scenariusz zajęć opracowane przez UAM;
- c) zastosowanie nowatorskiego zestawienia metod i technik pracy z młodzieżą trudną;
- d) znaczące poszerzenie potencjału środków i metod pracy z dziećmi i młodzieżą poprzez kompleksowe przeszkolenie dwóch grup osób w zakresach adekwatnych do ich zadań. Koordynatorów i członków z lokalnych zespołów ds. przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży, oraz lokalnych animatorów pracy z dziećmi i młodzieżą.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCIPOWIAT
GOLENIOWSKIUNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

4. Plan działań w procesie testowania finalnego

Okres testowania należy podzielić na trzy umowne okresy: przygotowawczy, testowania właściwego i podsumowania. W okresie przygotowawczym prowadzone będą następujące działania:

1. Stworzenie funkcjonalnych ram współpracy wszystkich instytucji rządowych, samorządowych i pozarządowych działających na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży na terenie Powiatu Goleniowskiego w formie Koalicji na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży zawiązanej przez Powiat i Gminy z terenu Powiatu Goleniowskiego wraz z ich jednostkami organizacyjnymi działającymi na rzecz ograniczenia zjawiska wykluczenia społecznego oraz Prezesa Sądu Rejonowego w Goleniowie. Działania te będą prowadzone w miesiącach listopad/grudzień 2011r. Rekrutacja będzie prowadzona pod kątem objęcia zasięgiem działania terenu całego Powiatu Goleniowskiego jak również wszystkich instytucji działających na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży.
2. Powołanie w miesiącach listopad/grudzień 2011r. Powiatowego Zespołu ds. Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu Dzieci i Młodzieży odpowiedzialnego za podejmowanie decyzji strategicznych i wyznaczanie głównych kierunków skoordynowanych działań związanych z przeciwdziałaniem wykluczeniu społecznemu i procesowi demoralizacji dzieci i młodzieży. W skład tego zespołu wchodzić będą Starosta Goleniowski, burmistrzowie i wójtowie gmin Powiatu Goleniowskiego oraz kierownicy (lub ich zastępcy) wszystkich jednostek rządowych i samorządowych zajmujących się przeciwdziałaniem wykluczeniu i walką z demoralizacją dzieci i młodzieży zlokalizowanych na terenie Powiatu Goleniowskiego.
3. Powołanie, w listopadzie/grudniu 2011 r. powiatowego i lokalnych (gminnych) koordynatorów programu przeciwdziałania wykluczeniu dzieci i młodzieży i ich zastępców. Rekrutacja prowadzona będzie wśród pracowników wydziałów oświaty Starostwa Powiatowego i gmin z terenu Powiatu Goleniowskiego w oparciu o następujące kryteria: doświadczenie w kierowaniu zespołem, umiejętności organizacyjne, wiedzę na temat zagadnień związanych z wykluczeniem społecznym oraz rekomendację przełożonych.
4. Przeszkolenie powiatowego i lokalnych (gminnych) koordynatorów programu przeciwdziałania wykluczeniu dzieci i młodzieży oraz ich zastępców w zakresie przewidzianym w Powiatowym Programie Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu Dzieci i Młodzieży. Szkolenie prowadzone będzie w miesiącach styczeń/luty 2012r.
5. Powoływanie, w miesiącach styczniu/luty 2012r. **zespołów interwencyjnych** skupiających przedstawicieli wszystkich instytucji posiadających odpowiednie narzędzia i kompetencje do ograniczania zagrożenia wykluczeniem społecznym. W skład tego typu zespołów z zależności od potrzeb koordynatorzy lokalni (gminni) powoływaliby osoby wskazane przez kierownictwo takich jednostek jak: Sąd Rejonowy (kurator), Policja (specjalista ds. nieletnich), Ośrodek Pomocy Społecznej (pracownik socjalny), szkoła do której uczęszcza osoba zagrożona wykluczeniem (pedagog), Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna (psycholog), Powiatowy Urząd Pracy (doradca), Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (doradca), przedstawiciele organizacji pozarządowych prowadzący odpowiednie zajęcia terapeutyczne.
6. Przyjęcie miesiącu listopadzie/grudniu 2011r. procedur pracy **zespołów interwencyjnych** określających zakres odpowiedzialności poszczególnych członków oraz czynności wykonywane przez reprezentowane przez nich instytucje.
7. Przeszkolenie pedagogów szkolnych (w pierwszej kolejności z gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych), 6 kuratorów i 5 pracowników Wielofunkcyjnej Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej i Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie z podstaw pedagogiki resocjalizacyjnej, pracy ze scenariuszami zajęć „Nie daj się wykluczyć”, koncepcji edukacji artystycznej dziecka i wychowania poprzez sztukę; elementów muzyki, plastyki, słowa i ruchu w kształceniu zintegrowanym; metodyki zajęć

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCIPOWIAT
GOLENIOWSKIUNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

artystycznych; edukacji muzycznej, plastycznej i literacko-teatralnej dziecka; rozwijania zdolności i ekspresji artystycznej dziecka; muzykoterapii, bajko terapii, relaksacji w pracy z dzieckiem oraz pracy z rodziną dysfunkcyjną, pracy z indywidualnym przypadkiem, pracy z grupą wychowawczą, organizowania środowiska lokalnego wokół działań społecznych. Osoby te przejdą również treningi w zakresie neutralizacji agresji i rozładowywania negatywnych emocji oraz negocjacji i mediacji. Szkolenia prowadzone będą od stycznia do czerwca 2012r.

8. Dobór uczestników (dzieci i młodzieży) do udziału w zajęciach profilaktycznych w ramach testowania innowacyjnych metod i narzędzi pracy w miesiącach styczeń/czerwiec 2012 r.
9. Doposażenie pracowni warsztatowych, zakup sprzętu w miesiącach listopad/grudzień 2011r.

W trakcie testowania właściwego prowadzone będą następujące działania:

1. Prowadzenie zajęć profilaktycznych w szkołach mających na celu ograniczenie zjawiska demoralizacji przy wykorzystaniu scenariuszy zajęć zawartych w podręczniku „Nie daj się wykluczyć”. Zajęcia prowadzić będą w klasach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych pedagogzy szkolni (przeszkoleni w ramach projektu) lub wychowawcy pod ich nadzorem oraz przeszkoleni pracownicy Wielofunkcyjnej Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w okresie wrzesień 2012 r. – styczeń 2013 r.
2. Realizacja, opracowanych przez zespoły interwencyjne, programów pracy z dzieckiem i jego rodziną przy użyciu niezbędnych sił i środków pozostających w dyspozycji jednostek uczestniczących w programie w okresie lipiec 2012r. styczeń 2013r. Warunkiem zakwalifikowania do grupy testowej będzie orzeczenie, w stosunku do kandydata, Sądu o zastosowaniu środka wychowawczego według ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, w stosunku do kandydata toczy się lub toczyło w ostatnich 2 latach postępowanie sądowe w związku z czynem karalnym lub demoralizacja.
3. Organizacja obozów wyjazdowych dla uczestników wytypowanych do testowania w terminie lipiec/sierpień 2012r.
4. Zapewnienie wyżywienia dla uczestników w okresie testowania w okresie lipiec 2012r. – styczeń 2013r.

W trakcie etapu postępowania prowadzone będą następujące działania:

1. Przeprowadzenie ewaluacji zewnętrznej w miesiącach styczeń-czerwiec 2013r.
2. Przeprowadzenie konsultacji eksperckich w zakresie modyfikacji produktu finalnego w miesiącach kwiecień-wrzesień 2013r.
3. Modyfikacja wypracowanego produktu w miesiącach kwiecień-wrzesień 2013 r.

Materiały dla odbiorców: informacja (ulotka) dotycząca realizowanego modelu wsparcia, dostęp do instrumentu on-line (login/hasło) przez stronę www; Materiały dla użytkowników: Powiatowy program przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży w Powiecie Goleniowskim, Scenariusze zajęć dla animatorów/trenerów lokalnych „Nie daj się wykluczyć”, Strategię wdrażania projektu innowacyjnego (w tym zasady współpracy w ramach zespołów, opis procedur, funkcjonalność narzędzia on-line), dostęp do instrumentu on-line (login/hasło), przez stronę www, dostęp do bazy animatorów lokalnych/trenerów.

W trakcie testowania produktu konsultant ds. metodologii, wrywkowo, nie rzadziej niż raz w miesiącu sprawdzał będzie przebieg zajęć w poszczególnych grupach, udzielał wskazówek, wyjaśnień i instruktarzu. Kontrola dotyczyła będzie także frekwencji na zajęciach (listy obecności), wykorzystywanych metod, technik pracy z młodzieżą. Z każdej wizytacji i konsultacji sporządzane będą raporty.

Specjalista ds. nieletnich sprawował będzie bezpośredni nadzór nad prawidłowym funkcjonowaniem Zespołu ds. Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu Dzieci i Młodzieży, oraz zespołów interwencyjnych. Wspierał będzie a także monitorował i kontrolował pracę Koordynatorów. Będzie uczestniczył w posiedzeniach zespołów interwencyjnych. Wybór posiedzenia będzie losowy nie rzadziej niż raz w miesiącu. Z każdej wizytacji i konsultacji sporządzane będą raporty.

5. Sposób sprawdzenia, czy innowacja działa

Efektom zastosowania innowacji będzie:

- 1) objęcie dzieci i młodzieży z terenu Powiatu Goleniowskiego kompleksowym programem przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu;
- 2) wyposażenie osób pracujących z dziećmi i młodzieżą w wiedzę, umiejętności i odpowiednie narzędzia ukierunkowane na zwiększenie skuteczności podejmowanych działań przeciwdziałających procesowi demoralizacji;
- 3) współpraca instytucji rządowych, samorządowych i organizacji pozarządowych w zakresie pracy z młodzieżą zagrożoną wykluczeniem zgodnie z wypracowanym modelem;
- 4) szybsza reakcja na objawy demoralizacji i skuteczniejsza walka z wykluczeniem społecznym dzieci i młodzieży.

Weryfikacja skuteczności testowanej innowacji oraz jej efektów będzie prowadzona poprzez działania monitoringowe: ewaluację wewnętrzną i zewnętrzną. Proces testowania będzie cały czas monitorowany. Przed rozpoczęciem procesu ewaluacji przygotowane zostaną formularze do notowania uwag, ankiety do badania opinii i ocen. Planuje się cykliczne spotkania podczas fazy testowania z użytkownikami poświęcone dyskusjom nad pojawiającymi się problemami.

Kryteria oceny produktu finalnego:

1. zgodność produktu ze strategią wdrażania w zakresie celu i grupy docelowej;
2. skuteczność produktu (korzyści dla grup docelowych);
3. aktualność potrzeby wprowadzenia produktu;
4. stopień skomplikowania produktu (łatwość zastosowania wypracowanych narzędzi);
5. możliwości zastosowania przez użytkowników (prawne, organizacyjne);
6. efektywność (nakłady do rezultatów) wprowadzenia rozwiązania;
7. unikatowość rozwiązania.

Monitoring w fazie testowania będzie prowadzony na dwóch poziomach: zarządzania projektem oraz testowania produktu finalnego. Na każdym etapie projektu realizacja produktów i osiąganie rezultatów projektu będzie monitorowane na bieżąco i stanie się także elementem procesu testowania. Za te działania odpowiedzialni będą Zastępca Koordynatora, Specjalista ds. Współpracy z JST i NGO oraz Konsultant ds. metodycznych, którzy będą nadzorować i analizować postępy prac oraz zebrane w trakcie procesu informacje. Dzięki temu możliwe będzie szybkie reagowanie oraz znajdowanie rozwiązań w sytuacjach, kiedy zostaną zidentyfikowane zagrożenia. Dodatkowo, organizowane będą spotkania Powiatowego Zespołu ds. Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu Dzieci i Młodzieży, Zespołów Interwencyjnych, a także Zespołu Zarządzającego projektem, podczas których możliwa będzie wymiana spostrzeżeń dotyczących sposobu realizacji projektu oraz osiągania zakładanych wyników. Efekty monitorowania będą kluczowym źródłem informacji dla bieżącej oceny i ewaluacji końcowej. W przypadku uzyskania pozytywnych wyników instrument zostanie zarekomendowany do akceptacji oraz upowszechnienia. W przypadku uwag i rekomendowanych poprawek, wynikających z przeprowadzonych badań – instrument zostanie poprawiony.

Źródła danych dla ewaluacji projektu: protokoły z posiedzeń Zespołu Zarządzającego i innych spotkań w ramach projektu; listy obecności; ankiety ewaluacyjne wypełniane przez uczestników spotkań, szkoleń i wyjazdów studyjnych.

Źródła danych dla ewaluacji instrumentu: raporty Zespołów Interwencyjnych, raporty pedagogów, wychowawców i kuratorów; raport z ewaluacji działań testowych przygotowany na podstawie badania grup docelowych projektu – doradca zewnętrzny.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

POWIAT
GOLENIOWSKI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

W celu przeprowadzenia badania efektów testowanego modelu, a także testowanego produktu finalnego, planuje się zaangażowanie ewaluatora zewnętrznego. Ewaluator zewnętrzny, wyłoniony zostanie już w początkowym etapie uruchomienia procesu testowania (zgodnie z prawem zamówień publicznych), przygotowuje założenia metodologiczne badania i przeprowadzi je pod kątem skuteczności, trafności, efektywności, atrakcyjności zastosowanych metod i narzędzi.

Ewaluacja będzie miała charakter usprawniający i powinna wskazać kierunki ewentualnych zmian i modyfikacji produktu finalnego. Badanie powinno udzielić odpowiedzi na pytanie, czy proponowane podejście stosowane w projekcie jest atrakcyjną alternatywą dla metod stosowanych wcześniej, jakie czynniki wpływają na jego skuteczność, czy możliwe jest zwiększenie skuteczności proponowanych metod i pod jakimi warunkami. Ewaluacja będzie polegała na ocenie projektu w kontekście osiągnięcia zakładanych celów i wypracowanych rezultatów oceny, jak: skuteczności, efektywności, adekwatności, stopnia skomplikowania produktu, możliwości zastosowania przez użytkowników.

Zakłada się, że ewaluacja będzie podzielona na kilka etapów: opracowanie raportu metodologicznego ewaluacji projektu, opracowanie raportu metodologicznego ewaluacji produktu finalnego, opracowanie narzędzi badawczych dla obu ewaluacji, przeprowadzenie badań wg przyjętej metodologii, opracowanie raportu ewaluacyjnego projektu i jego prezentacja, oraz opracowanie raportu ewaluacyjnego produktu i jego prezentacja. Ustalono, że w celu zwiększenia obiektywności i przedstawienia najbardziej rzetelnych wyników badań, minimum metodologiczne obejmować będzie analizę dokumentów niezbędnych dla realizacji projektu (m. in. dokumentów projektowych, dokumentów programowych PO KL, dokumentacji konkursowej, dokumentów dotyczących realizacji projektów innowacyjnych itp.), właściwe zdefiniowanie wskaźników, opracowanie wartości docelowej wskaźników i sposób ich pomiaru oraz źródła weryfikacji odpowiednio do celu projektu, przeprowadzenie wywiadów indywidualnych z odbiorcami projektu i użytkownikami projektu, przeprowadzenie wywiadów telefonicznych z odbiorcami projektu oraz użytkownikami projektu. Rolą ewaluatora będzie przedstawienie koncepcji realizacji badania, odpowiadającej przedmiotowi i celom badania, przedstawienie diagnozy stanu obecnego, określenie przyczyn, skutków i uwarunkowań sytuacji obecnej, a także określenie rekomendacji, sugestii, wniosków. Podmiot zewnętrzny, na podstawie wytycznych Zespołu Zarządzającego, przeprowadzi badanie wszystkich uczestników procesu tj. przetestowanych odbiorców, użytkowników, koordynatorów, członków zespołów, animatorów lokalnych. Wytyczne te będą podstawą określenia metodologii prowadzenia badania ewaluacyjnego (ankiety, wywiady, badanie fokusowe, czas jego przeprowadzenia). Ocenie poddane zostaną następujące elementy: współpraca międzysektorowa użytkowników, dostęp do informacji, dostęp do oferowanych usług, łatwość użytkowania instrumentu on-line, sposób kwalifikowania beneficjentów przy realizowaniu usługi, okres realizacji usługi, adekwatność oferowanych usług, dostępność mentorów i ekspertów, korzystanie z instrumentu przez użytkowników, efektywność usług.

Na podstawie wyników tej analizy zostaną dopracowane parametry instrumentu finalnego, sposób realizacji usługi, a także, jeżeli zaistnieje potrzeba, zmodyfikowane zostanie narzędzie on-line. Na bazie doświadczeń uaktualnione zostaną podręczniki dla koordynatorów, członków zespołów, animatorów lokalnych - użytkowników. Opracowany instrument finalny zostanie poddany walidacji przez członków Sieci Tematycznej. Wyniki procesu ewaluacji zostaną przedstawione w formie raportów opracowanych po zakończeniu każdego okresu ewaluacji i zgodnie z zaproponowaną przez ewaluatora i zatwierdzoną przez Zespół Zarządzający koncepcją ewaluacji.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCIPOWIAT
GOLENIOWSKIUNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

6. Strategia upowszechniania

Przedmiotem upowszechniania będzie produkt finalny czyli powiatowy program przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży oraz innowacyjny instrument wsparcia. Działania upowszechniające obejmą zarówno grupę odbiorców (uczestników), jak i użytkowników województwa zachodniopomorskiego, jak i obszar całego kraju.

1. Upowszechnianie w I etapie realizacji projektu. Upowszechnianie jest realizowane od początku trwania projektu poprzez m.in. zastosowanie zasady empowerment, czyli na włączeniu grupy użytkowników i odbiorców do przygotowania założeń produktu finalnego (Zespół zarządzający, spotkania robocze z przedstawicielami NGO i JST), m.in. w celu wzmocnienia działań testujących oraz dokonania oceny użyteczności produktu.
2. Upowszechnianie na etapie testowania będzie polegało na zaangażowaniu odbiorców (uczestników) i użytkowników w proces testowania, a także przedstawicieli Sieci Tematycznej (moment opiniowania i rekomendacji). Użytkownikami będą instytucje i organizacje, których przedstawiciele brali udział w pracach. Projektodawca zadba o pozyskiwanie i analizę informacji zwrotnej od użytkowników testujących projekt, które posłużą do opracowania produktu finalnego i lepszego jego dostosowania do potrzeb odbiorców. Planuje się przekazanie informacji członkom Sieci Tematycznej na temat analizy proponowanych korekt i ulepszeń, jeszcze przed opracowaniem ostatecznej wersji produktu finalnego.
3. Upowszechnianie na etapie opracowania produktu finalnego. Po opracowaniu produktu finalnego będzie on walidowany przez Sieć Tematyczną. W przypadku pozytywnej walidacji rozpocznie się zasadniczy etap upowszechniania. Planuje się realizację działań zachęcających do wykorzystania produktu w praktyce, skierowanych zarówno do potencjalnych odbiorców i użytkowników, jak i instytucji finansujących oraz decydujących o kształcie polityki regionalnej w kolejnym okresie programowania funduszy Unii Europejskiej. Odbędzie się cykl 6 seminariów, 2 wykłady prowadzone przez znanego profesora, 2 audycje radiowe, ukaza się 2 artykuły sponsorowane w prasie specjalistycznej. Produkt finalny w postaci programu zostanie przyjęty Uchwałą Rady Powiatu Goleniowskiego oraz uzyska akceptację Prezesa Sądu Okręgowego w Szczecinie.

Szczegółowy plan działań upowszechniających jest następujący:

- zamieszczenie na stronie internetowej projektu www.innowacyny-ppws.eu informacji o projekcie – od marca 2011 roku
- zaproszenie do udziału w pracach nad instrumentem wsparcia przedstawicieli użytkowników i uczestników (spotkania robocze i wykłady otwarte) – od marca 2011r.
- przeprowadzenie akcji promocyjnej dla użytkowników oraz odbiorców na etapie testowania – artykuły prasowe, promocja internetowa – newslettery, forum, udział w konferencjach i imprezach organizowanych przez instytucje pomocy społecznej i organizacje pozarządowe – od września do grudnia 2011r.
- przeprowadzenie kampanii medialnej (2 audycje radiowe, 2 artykuły sponsorowane) – styczeń/czerwiec 2013r.,
- przeprowadzenie cyklu 6 seminariów – styczeń/czerwiec 2013r.,
- przeprowadzenie 2 wykładów naukowych – styczeń/czerwiec 2013r.,
- opracowanie przewodnika dobrych praktyk oraz rozpowszechnienie go wśród instytucji odpowiedzialnych za działania na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży – styczeń/czerwiec 2013r.
- konferencja kończąca projekt, na którą zaproszeni zostaną użytkownicy, odbiorcy oraz instytucje odpowiedzialne za działania przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży – samorządy gminne i powiatowe, Urząd Marszałkowski, WUP, Sąd Okręgowy – listopad/grudzień 2013r.

7. Strategia włączenia do głównego nurtu polityki

Celem działań włączających do głównego nurtu polityki jest transfer wiedzy o programie i innowacyjnych narzędziach pracy z dziećmi i młodzieżą zagrożoną wykluczeniem do jednostek samorządu terytorialnego - i ich jednostek organizacyjnych odpowiedzialnych za walkę z wykluczeniem społecznym - zainteresowanych jego zastosowaniem oraz wpływ na zmiany regulacji prawnych, które umożliwią wdrożenie rozwiązań na terenie innych powiatów.

Wdrożenie instrumentu na szeroką skalę będzie wymagało od jednostek samorządu terytorialnego wyasygnowanie niezbędnych środków na opłacenie koordynatorów (powiatowego i lokalnych). Wysokość tych wydatków uzależniona będzie od liczby powołanych koordynatorów i przyznanego im wynagrodzenia. Zakładając, że zatrudnieni zostaną fachowcy w liczbie 7 a koszt całkowity jednego zatrudnionego wyniesie miesięcznie 4.200 zł to całkowite wydatki roczne na utrzymanie koordynatorów wyniosą 382.200 zł. Oczywiście koszt ten może być niższy w przypadku podjęcia decyzji o obniżeniu tego wynagrodzenia. Dodatkowo powinny się liczyć z koniecznością opłacenia szkoleń dla osób pracujących z dziećmi i młodzieżą w kwocie do 100.000 zł.

Zwalidowana wersja produktu końcowego będzie promowany w procesie konsultacji dokumentów strategicznych na szczelbu jednostek samorządu terytorialnego i ich organizacji.

Działania włączające do głównego nurtu polityki skierowane będą do poniższych grup docelowych:

- pracownicy instytucji prowadzących działania ograniczające zagrożenie wykluczeniem społecznym dzieci i młodzieży;
- przedstawiciele organów samorządu terytorialnego oraz związków jednostek tego typu.

Działania włączające do głównego nurtu polityki (mainstreaming) będą realizowane w ramach wspólnej strategii – jako działania komplementarne do działań upowszechniających. Działania te obejmować będą:

Mainstreaming horyzontalny (skoncentrowany na działaniach praktycznych, najczęściej ograniczony do poziomu lokalnego i regionalnego):

- transfer wiedzy i umiejętności o programie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży oraz innowacyjnych metodach pracy z młodzieżą umożliwiającą potencjalnym naśladownikom powielenie programu i skuteczne jego wdrożenie (informacja, szkolenia, doradztwo, praktyka wdrożeniowa)
- wdrożenie programu na terenie innych jednostek samorządu terytorialnego i zastosowanie innowacyjnych narzędzi przez użytkowników i uczestników.

Mainstreaming wertykalny (angażujący otoczenie polityczne i decydentów różnych szczebli):

- działalność informacyjna wśród polityków lokalnych (radnych powiatowych i gminnych) o zaletach proponowanego rozwiązania,
- udzielanie rekomendacji i propozycji w zakresie zastosowanych rozwiązań prawnych i systemowych odnośnie wdrożenia innowacyjnych rozwiązań.

Szczegółowe działania związane z włączeniem do głównego nurtu polityki będą obejmowały poniższe zadania:

- 1) Spotkania i szkolenia dotyczące programu i innowacyjnych narzędzi i metod pracy z młodzieżą – dla użytkowników zainteresowanych ich wdrożeniem organizowane zgodnie ze zgłaszanym zainteresowaniem.
- 2) Szkolenia dotyczące wdrożenia instrumentu. Podczas szkoleń udostępniany będzie podręcznik „Nie daj się wykluczyć” oraz materiały związane z funkcjonowaniem programu ora wdrożeniem innowacji.
- 3) Indywidualne konsultacje – niezbędne na etapie wdrożenia innowacji, dla użytkowników Programu i innowacyjnych metod i narzędzi pracy z młodzieżą zagrożoną wykluczeniem społecznym
- 4) Udział w roboczych spotkaniach konwentów starostów

5) Krajowe i Regionalne Sieci Tematyczne – prezentacja produktu końcowego w postaci powiatowego programu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i innowacyjnych technik i narzędzi pracy z młodzieżą zagrożoną wykluczeniem społecznym na spotkaniach obydwu sieci – zapoznanie członków, w tym także ekspertów branżowych, z potencjałem programu i innowacyjnych technik i narzędzi dla celów maintreamingu horyzontalnego i wertykalnego. Sieci tematyczne, w ramach swoich możliwości i kompetencji mogą rekomendować rozwiązania do wykorzystania, np. w ramach przygotowania nowego okresu programowania 2014-2020.

Sukcesem działań upowszechniających i włączenia do głównego nurtu polityki będzie powielenie „programu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży” na terenie innych powiatów województwa zachodniopomorskiego lub kraju. Innym sukcesem będzie poprawa wizerunku regionu zachodniopomorskiego, jako sprzyjającego zmianom i wdrażającego nowoczesne instrumenty mających przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży.

8. Kamienie milowe II etapu projektu

W projekcie wyróżniono kilka etapów (kamieni milowych), najistotniejszych z punktu widzenia dalszej realizacji projektu. Pozwolą one na podjęcie dalszych decyzji dotyczących realizacji projektu oraz kontrolę efektów testowania produktu. Terminowe i pełne wykonanie poszczególnych etapów ma wpływ na końcowy oczekiwany efekt całości projektu. Każdy z poszczególnych etapów realizacji Projektu winien być analizowany pod względem jego terminowego i kompletnego wykonania. Pozytywna ocena zakończenia poszczególnych etapów prac warunkować będzie przejście do kolejnego etapu prac.

1. Stworzenie wstępnej wersji instrumentu finalnego III kwartał 2011r.
2. Testowanie opracowanego produktu od IX 2011r. do XII 2012r.
 - Wybór i przeszkolenie użytkowników od IX 2011r. do XII 2011r.
 - Zawiązanie Zespołów, ustalenie zasad i przeszkolenie członków zespołów IX – XII 2011r.
 - Stworzenie bazy animatorów/trenerów IX –XII 2011r.
 - Dobór uczestników zajęć I kwartał 2012r.
3. Ewaluacja procesu testowania I - III kwartał 2013r.
 - Opracowanie instrumentu finalnego i jego walidacja I - III kwartał 2013r.
 - Modyfikacja wypracowanego produktu I - III kwartał 2013r.
 - Zakończenie ewaluacji III kwartał 2012r.
5. Upowszechnienie i włączanie do głównego nurtu polityki III - IV kwartał 2013r.

9. Analiza ryzyka

A. Zagrożenia istotne :

- A1. Rezygnacja z udziału odbiorców-beneficjentów w trakcie realizacji projektu. Rolę motywującą odbiorców do pozostania w projekcie sprawować będą członkowie grupy zarządzającej projektem, którzy wraz z lokalnymi liderami pracy z dziećmi i młodzieżą będą podejmować działania i zachęcać uczestników-nieletnich do dalszej pracy. W przypadku, gdy nie uda się zapobiec takiej sytuacji, możliwe będzie zaproszenie do udziału w projekcie kolejnej osoby.
- A2 Brak zgody rodziców wytypowanych nieletnich do udziału w grupie testującej. Specjalista ds. nieletnich przy wsparciu instytucji tworzących lokalną koalicję będzie podejmował starania do zachęcenia rodziców do współpracy wskazując na korzyści jakie wynikają z zajęć wychowawczych przygotowanych dla osoby nieletniej. W przypadku, gdy nie uda się zapobiec takiej sytuacji, możliwe będzie zaproszenie do udziału w projekcie kolejnej osoby.

B. Zagrożenia średnie:

- B1. Pasywna postawa podmiotów wytypowanych do udziału w projekcie jako członkowie Powiatowego oraz zespołów interwencyjnych do spraw przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży. Cały szereg spotkań oraz wykłady prowadzone w czasie trwania pierwszego etapu projektu wskazują na generalne zainteresowanie projektem i problematyką demoralizacji nieletnich, zagrożeniem ich wykluczeniem społecznym. Celem zawiązania koalicji jest stworzenie umowy społecznej dzięki której będzie możliwe odwoływanie się do ustalonych reguł i zapisów. Powinien być to wystarczający argument do motywowania i mobilizowania pasywnych uczestników porozumienia.
- B2. Niedopasowanie metod i technik pracy wychowawczej do potrzeb grupy docelowej. W oparciu o badania wykonane przez UAM, otrzymaliśmy kompleksową diagnozę problemu i przyczyn zagrożenia wykluczeniem społecznym dzieci i młodzieży w Powiecie Goleniowskim. Dzięki temu zagrożenie niewłaściwego dobrania metod i technik pracy z młodzieżą trudna jest średnie. Ponadto na etapie testowania istnieje możliwość modyfikowania produktu do realnych potrzeb i możliwości realizacji.

C. Zagrożenia niskie

- C1. Brak odpowiedniej liczby uczestników. Biorąc pod uwagę skalę zjawiska demoralizacji i porozumienie o współpracy pomiędzy Starostwem Goleniowskim a Sądem Rejonowym w Goleniowie, nie powinno być problemów z wyselekcjonowaniem grupy nieletnich do pracy w grupach i testowania innowacyjnych metod i technik pracy z młodzieżą trudną. W przypadku problemów można liczyć na wsparcie szkół i innych instytucji pracujących z dziećmi i młodzieżą.
- C2. Trudności z wypracowaniem produktu finalnego. Zakres prowadzonych badań i ich profesjonalizm minimalizują te zagrożenie, jednakże w przypadku pracy z ludźmi, ryzyko niepowodzenia i brak pozytywnych efektów proponowanych oddziaływań zawsze musi być w kalkulowane.
- C3. Zbyt duża liczba chętnych do udziału w projekcie. Chodzi tu głównie o lokalnych animatorów pracy z dziećmi i młodzieżą, którzy skorzystają z kompleksowego szkolenia, oraz zostaną wynagrodzeni w ramach projektu w czasie testowania produktu. W celu zminimalizowania ryzyka opracowane zostaną możliwie przejrzyste, obiektywne kryteria naboru.